Год II | Чацьвер, 12 студня 1922 г. | № 7 (16)

РАНІЦА

штодзенная, грамадзкая, палітычная і літэратурная газэта

АДРЭС РЭДАКЦЫІ і КАНТОРЫ:
Вільня, Вострабрамская № 4, „Hotel Szlachecki" пак. № 2.
Рэдакцыя адчыняна што дня, апрача сьвят, ад 11 да 1 і ад 5 да 7 гадз.

Цана нумару 20 марак.
Падпіска на 1 мес. . . 400 марак.
З перасылкай 1 „ . . 500 „
За граніцай ў два разы даражэй.

ЦАНА АБВЕСТАК:
За адзін радок звычайнага друку на 1 стр.—60 м.
ў тэксьце . . . . 75 м.
за тэкстам . . . . 40 м.
Для шукаючых працы на 10 прац. таней.

Рэдакцыя газэты просіць п. падпісчыкаў высылаць у пару грошы за газэту. Калі грошы ня будуць адтрымываца, то высылка газэты будзе затрымана.

Кнтора газэты „Раніца" паведамляе, што магазынам выпісываючым газэту дзеля прадажы, кантора будзе рабіць 30 проц. уступкі.

ТРЭБУЮЦЦА

хлопцы для прадажы газэты на ДОБРЫХ ВАРУНКАХ. Спытацца ў канторы газэты „Раніца".

Вільня, 12 *Студня 1922 г.*

Толькі што скончыўшыяся выбары ў Віленскі Сойм выявілі з нагляднай яснасьцю ня толькі адносіны тых ці іншых груп насяленьня Срадковай Літвы да Польшчы, але і адносіны розных партый адна да адной.

І трэба зазначыць, што амаль ня ўсе вёскі ахвотна няслі свае галасы да выбарных урнаў, маючы надзею, што прадстаўнікі іх будуць галасаваць у Сойме за далучэньне Віленшчыны да Польшчы. Варожая агітацыя агентаў Ластоўскага, эсэраў, маленькай групы Віленскага Беларускага Нацыянальнага Камітэту, віленскіх літоўцаў і жыдоў—ня мела жаднага ўплыву на насяленьне. Цяпер можна с пэўнасьцю сказаць, што значная большасьць, амаль ня 80 проц. усяго насяленьня Срадковай Літвы, жадаюць далучэньня да Польшчы.

Пры палітычнай сытуацыі апошняга часу ў гэтым няма нічога дзіўнага, але вось што з'яўляецца заўсім незразумелым: гэта варожыя адносіны на выбарах амаль ня усіх польскіх партый да тых беларускіх груп, якія дамагаюцца разам з палякамі далучэньня Срадковай Літвы да Польшчы.

Аб гэтым сьведчаць нашы карэспадэнты. Напрыклад, адзін з іх піша: дзіўна усё-ж, што ўсе агітатары польскіх партый паміж сабой згаварыліся такі ў аднэй мэці—гэта агітаваць проці беларусаў. Якімі твькі назвамі яны ня абзывалі беларускіх інструктароў: і бальшавіцкімі агентамі, і літоўскімі, і жыдоўскімі наймітамі і т. д.

Другі карэспадэнт селянін пытае: „цікава, чаму усе агітатары польскіх партый агітавалі проці беларусаў? Чаму гэта так рабілася і робіцца? Ня ужо няма сярод лідараў гэтых польскіх партый, якія да нас пасылалі сваіх агітатароў, лепшае думкі аб беларусах? Чаму іхнія агітатары увесь час стараліся даказаць, што нас няма навет і на сьвеце?"

У чым жэш справа?

Гдзе закопана сабака?

Ці гэта простая неасьведамлённасьць партыйных агітатароў, якія навет ня ведаюць што робяць, не адлічаюць ваўка ад авечкі прыяцеля ад ворага?

Ці гэта партыйны фанатызм, гатовы прынясьці ў афяру інтэрэсаў сваей партыі, інтэрэсы гаспадарства.

Як бы там ні была, ўсё-ж гэта зьявішча рабіла вельмі кепскае ўражаньне на ўсіх сялян, якія ніяк не маглі зразумець, чаму беларус ня можа заставацца беларусам, чаму беларус павінен выбіраць у Сойм сваім прадстаўніком не беларуса?

Будзем спадзявацца, што гэта прыкрае з'явішча, мае ў сваёй падставе, не варожыя адносіны да беларускай нацыянальнасьці, і беларускай справы, а проста — захапленьне выбарнай барацьбой.

ТЭЛЕГРАМЫ.

ПАРЫЖ 11.1. (A. W. 9) На ўчарайшым паседжані Канфэрэнцыі ў Каннах прыняты праэкт Люшара стварэньня консорцыума з капіталам 2 міл. фунтаў стэрлінгаў з мэтай адбудовы гаспадаркі ў Расеі. Аснаўны капітал можа быць павялічыны, калі ў гэтым будзе патрэба.

БЭРЛІН 11. 1. (A. W.) Дэлегацыя нямецкая пад павадырствам Ратэнау выехала на канфэрэнцыю ў Канны.

ЛЕНДЫН 11. 1. (A. W. 9.) Павадыр ірляндскай дэлегацыі Орыфінт, прадназначаны на мейсца старшыні міністраў ірлянцкага габінету.

МАСКВА 11. 1. (A. W.) Чычэрын ад імя саветаў выразіў задаваленьне за запрашэньне на канфэрэнцыю народаў у Кане...

З Бэрліна даносяць, што ў склад дэлегацыі апроч Леніна вайдуць: Красін, Чычэрын і Ліцьвінаў.

ГДАНСК. 11.1. (A. W.) „Danz. Zeit." пішуць з Жэневы, што камісар Лігі Народаў гэнерал Гацкінг пакідае сваё мейсца, якое займе сябар сэкрэтарыату Лігі Народаў прафэсар Атотоліце.

Да выбарау у Сойм.

Аб выбарах у Віленскі Сойм адтрыманы гэтакія весткі:

Ашмяна. Галасавала 75 пр. выбарщчыкаў.

Палучылі мандатаў: R. Lud. — 7. P. C. K. W. — 2; „Odrodz." — 1.

Гор. Вільня. Галасавала 43490.

Картк.	Лік галасоў.	Сколькі манд,
1	257	0
2	1879	0
3	35276	15
4	356	0
5	5116	2
6	2506	1

Г. Трокі: „Odrodz." палучыла 0—1 мандат; P. S. L. — 1—2 м. R. Lud. 2—3 манд., P. C. K. W. — 2—3 манд.

Г. Ліда галасавала 50 пр. выбарщчыкаў.

P. C. K, W. палуч. 8—9 мандат.
„Odrodz." „ 2—3 мандат.
P. S. L. „ 0—1 мандат.

г. Сьвенцяны галасавалі 50 проц.
P. C. K. W. . . . . . 2—3 манд.
P. S. L. . . . . 2—3 манд.
R. L. . . . . 4—5 манд.
„Odrodz." . . . . . . 3—4 манд.

* * *

м. Браслаў лік галасаваўшых у некатарых абводах даходзіў да 90 проц. у літоўскіх абводах, напрыклад у Рымшанах да 30 проц. получылі мандаты:
„Odrodz." . . . . . . 3—4 манд.
васковые лісты . . . . 6—7 манд.

*

З Камайскага і Васільскага вакругоў да учарашняга дня пэўных вёстак ня была атрымана.

Весткі з Варшавы.

З ночы 11 студня істнуе граніца паміж Польшчай і Гданскам.

11 студня адбылося пасяджэньне Палітычнага Камітэту Рады Міністраў, на якім разгледжана справа уласнасьці Габсбургаў.

Начальнік Панства 11 студня падпісаў назначэньне Ігнацыя Шэбеко на мейсцо другога польскага дэлегата на час сэсіі Лігі Народаў.

Шэбека 12 студня павінен быў выехаць з Варшавы ў Жэневу.

На пасяджэньні Варшаўскага Сойму 10 студня разглядалася пытаньне аб вайсковай скужбе.

Прадстаўнік P. P. S. пасол Лібэрман заявіў ад імя P. P. S., што служба ў войску павінна быць зьменшана да 8 месяцаў. Партыя прадставіць Ураду ў гэтым сэнсу свой праэкт.

Дзеля каго яны стараюцца?

(Ліст у рэдакцыю)

Да нас час ад часу прыежжаюць якія то людзі, — прывозяць з сабой „літэратуру" і раздаюць яе сялянам. Людзі гэтыя кажуць, што яны з Вільні, беларусы, нават і гавораць яны па нашаму.,.

Але вось у чым справа. Справа не ў людзях, а ў той „літэратуры," якую яны прывозяць.

Народ наш цёмны, адразу ён навет і ня зразумее ўсе тое. што пішуць вучоныя людзі ў сваіх газэтах, ці адозвах, і толькі як учытаецца хто мацнейшы, ды растлумачыць усім, толькі тады мы пазнаем што замест хлеба, прывозяць да нас цяжкія каменьня...

Напрыклад, прывязьлі да нас прад выбарамі ў Сойм „літэратуру — з Вільні — нібы то нашы беларускія газэты „Беларускія Ведамасьці" і „Беларускі Звон." Хто граматны — умее чытаць-зараз стаў праглядаць, нумары і... Божачка мой! Як усе зьдзівіліся: у газэтах чорным па беламу была надрукавана, „Беларусы, літоўцы і жыды ня ідуць на выбары ў Віленскі Сойм" „Ня слухай ашуканцаў, працуючых за марачкі польскіх паноў" „Ня вер небеларускім газэтам на беларускай мове" і яшчэ многа іншых надпісаў.

Паківалі галавамі нашы старыкі. ня ведаюць як быць, ці слухаць і рабіць так, як пішуць у газэтах, ці мець свой розум, сваю галаву... На шчасьце, прыехаў да нас знаёмы зялянадубец, і толькі зірнуў на газэты, ухімыльнуўся і кажа

— А й да вас гэтую заразу прывязлі?!"

— „Прывязлі — адказываем, але мы ні як ня зразумеем..."

— Чаго там! перэрывае ён, „Ціж вы такія ўжо цёмныя, што ня чулі, што гэтыя газэты друкуюцца ў Вільні на беларускай мове, каб лепей была-бы ашуківаць цёмны народ... Сядзіць там нявялічкая кучка авантурыстаў, адтрымлівае

ад немцаў грошы, вядзе агітацыю проці Польшчы, падбухтырывае ўсіх беларусоў ня галасаваць у Сойм...

— Чаго-ж глядзіць начальсва ў Вільні? пытаемся мы.

Зялянадубец развёў рукамі і кажа: „Мусі быць так трэба.,. Гэта — прад выбарная свабода... Свабодныя выбары...

Сталі мы тады далей праглядаць газэты і знайшлі цікавыя рэчы.

Напрыклад надрукована „Дэклярацыя Беларускага Ураду“ У справе выбараў у Віленскі Сойм. Гэты „Беларускі Урад“ — п. Ластоўскі і К-о як мы даведаліся — сядзіць сабе ў Коўні, пье, гуляе і усё па наш кошт, на кошт працаўных людзей. Але гэты „Беларускі Урад“ добра ведае, што пакуль мы належым да Польшчы, ён ад нас ня выдзярэ ні аднаго фэніга... Дык ён вядзе агітацыю, ня шкадуючы грошаў, каб мы ня галасавалі за далучэньне да Польшчы, Каб Сярэдняя Літва далучылася да Ковенскай Літвы і тады ужо п. Ластоўскі і уся эсэраўская кампанія акалпачыць увесь беларускі народ, сколькі захоча, столькі вазьме! Дзеля гэтага ён і дэклярацыю напісаў, і „дзеячоў“ у Вільні наняў, і газэты на беларускай мове выдае...

А у дэклярацыі „Беларускага Ураду“ што ні слова, дык наглая няпраўда: „Рада міністркў Белар. Нац. Рэсп. вынесла такую пастанову: бяручы пад увагу: 1) што тэрыторыя Сярэдняе Літвы штучна выразана з цэлага краю і не становіць самастыйнага арганізму...“ Скажэце, людзі добрые, а каб тэрыторыю Сярэдняю Літвы „штучна“ ня выразалі-бы, што тады была-бы? Было-бы тое, што ў Вільні цяпер бы панавалі бальшавікі, альбо літоўскі Ковенскі Урад выкалачываў-бы з народу тые мільёны нямецкіх марак, што напажычаў у немцаў і ў Літоўцаў п. Ластоўскі...

2. Што выбары ў Сойм маюць адбывацца пад польскай акупацыяй і пад націскам акупацыйнай сілы...

I гэта наглая няпраўда. Мы цяпер уже бачым сваімі вачамі, як адбываліся выбары. Ніякага націску аккупацыйнай сілы ня было. Свабода выбараў была забясьпечана. Навет варожая агітацыя проці выбараў вялася свабодна. Свабода друку была поўная. Ворагі Польшчы і беларускага народу рабілі ўсё, што хацелі. I гэтага яшчэ вам мала, самазваные міністры?

„3. Што актыўныя беларускія сілы акупацыйнаю ўладаю загнаны ў турмы, канцэнтрацыйные лагеры і на эміграцыю за кардонам, а тыя, што засталіся ў краі, тэрарызованы,..

I тут наглае лгацтва! Гдзе і ў якіх турмах сядзяць актыўныя беларускія сілы? Можа і быў адзін — другі выпадак, можа некалькі з актыўных беларускіх працаўнікоў і папала ў турму, сядзелі і гаравалі там праз абмылку, ці праз неасьведамленасьць уласьці на мейсцох, але-ж дзе не бывае абмылак? Якая ўласьць іх не рабіла і ня робіць? і на сонцы ёсьць плямы!

У канцэнтрацыйных лагерах сядзяць толькі тые, якім гэта патрэбна. Іх там пояць і кормяць. Каб яны ня сядзелі ў лагерах і ня карміліся бы на кошт Польскі, дык многія з іх не дажылі бы навет да вясны, да таго часу, калі будуць яны патрэбны...

Потым за кардонам сядзяць тые, што самазванна лічуць сябе „Беларускім Урадам“, тые, што ўцяклі ў Коўна, ў Бэрлін і ў іншыя заграпічныя мейсцы, натварыўшы бяды ў сваёй хаце... Хай яны там і сядзяць, бо калі пакажуцца ў роднай хаце, дык ня вельмі прыемна спаткае іх народ!

Няпраўда і тое, што тые, якія засталіся, тэрарызаваны. Добрая тэрарызацыя, калі яны свабодна друкуюць такія газэты як „Бел. Вед“, „Бел. Звон“ „Крупіса“, калі яны вядуць адкрыта нямецкую палітыку, падбухторваюць беларускі народ на здраду і т. д.

Адным словам, усё няпраўда і ашуканства!

Але на гэтай няпраўдзе, на гэтым наглым ашуканстве, мае паночкі, вы далёка не паедзеце!

Народ ужо зразумеў, куды вы яго клічаце, і дзеля каго вы так стараецеся...

Лепей зьбірайце свае манаткі, ды і рушайце туды, гдзе ваша асінае гняздо.

Ашмянчук.

Навіны у тры радкі.

З Гельсынфорсу пішуць, што атрады Карэльскіх паўстанцаў пад націскам бальшавікоў, перайшлі фінскую граніцу. Бальшавікі прасьледавалі карэльцаў на 40 вярстоў ад граніцы. Урад фінскі заявіў у Маскве пратэст.

З Масквы даносяць, што карэльскае паўстаньне амаль ня ліквідавана.

Карэльскія атрады адходзяць да граніцы Фінляндыі.

26 сьнежня на станцыі Ландварова пацярпеў крушеньне цягнік кантрольнай камісіі Лігі Народаў, ішоўшы з Коўны ў Вільню. Няшчасьця з людзьмі ня было.

ХРОНІКА.

Адкрыцьце Сойму.

Віленскі Сойм — як кажуць — будзе адчынены 22 студня.

Лекцыя Пшыбышэўскага.

У суботу, 14 студня у памяшканьні тэатра „Лютня“ адбудзецца лекцыя Станіслава Пшыбышэўскага на тэмы. 1) „Голая душа“ і 2) „Таемніца сьмерці.“

Танная гарэлка.

Зноў зарэгістрэваны выпадкі атруты таннай гарэлкай.

Гарэлку налліваюць у бутэлькі з этыкетамі лепшых віленскіх фірмаў.

Грамадзкія работы.

Адтрыманы весткі аб асыгноўцы Польскім Урадам грошаў на вазабнаўленьне грамадзкіх работ.

Маленькія абразкі.

I.

Там гдзесь далёка, далёка пад сьнегам халодным, сярод вялікіх і малых крыжоў, стаіць над сьвятой магілкай, маленькі крыжык.,.

Хоць далёка ад мяне, а ўсёж ён майму сэрцу дарагі, пад ім схована краска жыцьця, яшчэ не разувіўшая, ня даўшая яркага цьвету...

Хай цяпер там бушуе няпагода, і вецяр курганы сьнегавые наметае, хай плача над мілай магілкай зяблікаў стая, хай ночкай студзенай выюць ваўкі хай...

Але хутка прыдзе вясна, вецяр разгоне сярузітыя хмары, асуша зямлю сонца праменьня, сагрэюць магілку. Узойдуць на ёй цудоўныя краскі: белыя, сінія, чырвоныя,..

Хор птушак вясёлых да цябе прыляціць, будзе пяяць у галінах зялёных белых бяроз і салодкі сон табе навіваць.

Будуць ночкаю цёмнай зоркі з высокага неба сьвяціць, казкі чароўныя будуць шаптаць і пад цяжкай зямлёю табе будзе лёгка ляжаць...

А табе я, з песьняў сваіх, і з дубовых галін, вяночак спляту.,.

Яго я палажу на магілку тваю, калі на ім яшчэ будуць дрыжаць і іграць брыльлі акцістаў сьлязой кроплі расы.

Табе я лепшыя песьні сьпяю. Табе я лепшыя краскі з цёмнага лесу прынясу, назьбіраю кветак папарці валшэбных, дастану жывой вады і усё гэта табе на магілку прынесу.

А калі выйдуць зоркі на неба і казкі чароўныя з сабой прынясуць, жывою вадой акраплю я краскі і магілку тваю каб устаў ты з пад цяжкай зямлі!

II

Ад чаго так цяжка на душы ад чаго?

Калі так весяла сьмяецца жыцьцё!

Белым сьнегам пакрыта зямля і бруду нігдзе ня відаць..,

Сонца праменьня іграюць брыльянцістымі агнямі на сьнегу і казкі чароўныя шапоча лес.

Вецяр гуляе памеж соснаў галін і пэсьню аб шчасьці пяе...

Ужо хутка гомап птушак вясёлых павегра напоўніць і сонца праменьня пяплей загараць...

Хутка прыдзе яна. Згоніць белую коўдру з зямелькі радзімай і пакрые яе зялёным абрусам...

Вясна прыдзе і аб шчасьці радасьці вясельлю запяе...

А ў маей душы так жудасна цяжка!

Ад чаго, ад чаго?

Эй разьвейцеся цёмныя хмары! ад сэрца маяго, дайце яму лёгка і вольна ўздыхнуць!

Загудзі, гукам прызыўным, лес зялёны!

Пабудзі ўсіх, каб уставалі хутчэй! на спатканьне яе...

Я чую, яна прыдзе! Я ўжо бачу яе...

А на душы так жудасна, цяжка... ад чаго, ад чаго?

III.

Яму на магілку вянок я з красак савью.

Усё, што есь лепшага на сьвеце, усё да яго на магілу прынясу...

Зганю хор птушак вясёлых, каб вечна пялі яму...

Лес цёмны застаўлю казкі шаптаць, а галіны будуць чароўны сон нававаць...

З далёкага Мора вецяр прыганю каб хмаркі разагнаў і зоркам сьвяціць на магілку яго ня перашкаджалі, а ў дзень, каб сонца праменьня яе сагрэвалі...

Саўсіх лугоў краскі зьбяру, імі магілку ўбяру...

Сітняк цёмназялёны застаўлю русалак прыслаць, каб з лільляй вянкоў напялі, а сьлёзы мае вечна будуць на іх расою гарэць.

Сьпі спакойна пад цяжкай зямлёю!

Хаўтурны звон па цябе вечна будуць ёлкі званіць, а хаўтурныя напевы будуць краскі пяяць..,

Ты ўшоў ад мяне да Бога на неба, ня сказаўшы мне апошняга бывай...

Дык памятай, Юрачка! і мяне да сябе, ты, хутка чакай!

Дзярга ч.

КАРЭСПАДЭНЦЫІ.

вёска Карабы.

(Альшанскай гм. Ашмянскага пав.)

Нас сялян вёскі Карабы вельмі цікавіць адносіны Польскай Улады да Баларусаў. Да гэтай пары мы ня маем шкоды, ня гледзячы на тое, што Польскі Урад дзезь падпісаў такі, што ня будзе перешкаджаць асьвеце і на якой мове людкасьць захоча вучыцца, дык на такой мове і будуць адчыняцца школы...

Нам здавалася, што усё гэта робяць чыноўнікі на сваю рызыку. Але вось цяцер у час выбараў у Віленскі Сойм, мы угледзелі, што амаль ня кожны агітатар, ад якой бы ён ня быў партыі, ганіць нашую мову, ганіць наш край і на кожным кроке кажуць, што у Віленшчыне няма Беларусаў і што мова наша нікуды ня варта.

Вось гэта нас сялян, як шчырых сыноў сваей Бацькаўшчыны, пачынае праконываць, што дабром ня скончыцца такая ганьба нашага народу. Калі ня зьвернуць увагі на тых тыпоў, якія увесь час хочуць пасварыць і запсаваць добрыя адносіны нашага народу з Польскім.

Сяляні н.

Стэнаграма З'езду Заходняй Беларусі.

(Глядзі з 1 да 15 № „Раніцы“.)

Умястоўскі: Грамадзяне! Я не дэлегат, я пастаронні чалавек, але атрымаў слова і хачу з вамі падзяліцца сваімі ўражэньнямі і думкамі.

За апошні час мне давялося аб'ехаць шмат сёлаў і вёсак на Беларусі і ўсюды я бачыў тое самае, аб чым з такім жаляям гаварылі тутака дэлегаты. Праўда нешта страшэннае робіцца ў нас на мейсцох, Толькі жыцьцё далей робіцца немагчымым і нядай Бог, каб гэтак цягнулася. Гаспадаркі зруйнаваны, людзей нашых паразганялі, пазабівалі, паразсажывалі ў турмы; жывёлу адабралі; дабро—так сама; школ няма; надзеі на паправу ўсяго гэтага мала... Што-ж рабіць? Дзе шукаць прычыны? У чым тут віна? Адказ выразны: віною ўсяму гэтаму шалёны вір ўсясьветнай вайны, які праляцеў, бадай што, над усякім куточкам зямлі. Ня толькі, гэтыя цяжкія вынікі вайны спаткалі нашу Беларусь, яны аднолькова закранулі й усе другія старонкі і народы. I не таму нам, цяжэй, мо як другім, што мы беларусы, а таму, што мы цямнейшыя ад другіх і меньш дбаем аб паправе сваей долі, як другія.

Браты Беларусы! Калі толькі ў Вас ёсьць нацыянальная і грамадзянская сьвядомасьця, калі ў Вашых сэрцах і душах гарыць агонь жаданьня жыць і поўна карыстаць з жыцьця, калі ў вашай крыві і натуры німа рабства, калі вы не баіцеся барацьбы за права свайго чалавечага істнаваньня—дык бярэце, ўсе што вам належыцца, самі! У нас саміх павінна быць сіла! Мы самі павінны заваёўваць свае правы! Дык ведайце, — што самая галоўная праца ляжыць толькі на нас саміх. Калі ў нас ня хопіць сілы—ніхто са стараны ня прыйдзе і не зробіць нашай работы, нашай вялікай беларускай справы!

Браты! Цяперака надыходзіць пара, калі мы павінны шмат зрабіць для дабра свайго краю. I мы сьвядома павіны самі узяцца да гэтай работы. У Сойм, які мае сабрацца ў Вільні, мы павінны паслаць сваіх людзей, каб яны гаварылі і дабіваліся таго, чаго жадаем мы, а не нехта другі. Мы самі павінны выхадзіць на шырокі шлях да сьветлай будучыны! (Вокляскі).

Пупка (Старшыня „Краёвай Сувязі“).

Браты Беларусы! Усякаму з вас, я ведаю, дарагая наша родная Маці—Беларусь! I я ведаю, што кожны з вас жадае ей толькі дабра. Кожын супраўдны сын яе—ёсьць шчыры дэмакрат, і ідучы гэтаю дэмакратычнаю дарогаю, ён прыбліжаецца да вялікай мэты, да таго сьветлага дня, калі разьвеецца гора і цемра, калі уся Беларусь—як адзін чалавек будзе жыць поўным жыцьцём разам з другімі дэмакратычнымі народамі.

(Далей будзе).

Рэдактар-Выдавец: Вацлаў Адамовіч

Друкарня „Друк“ Субач 2.